
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz budżetu państwa

---

Raport z konsultacji społecznych projektu:

**„PROGRAM ROZWOJU SUBREGIONU POŁUDNIOWEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO/PLAN ZINTEGROWANYCH
INWESTYCJI TERYTORIALNYCH CELEM WZMOCNIENIA
WSPÓŁPRACY MIĘDZY JST KONIECZNEJ DO REALIZACJI
WSPÓLNYCH DZIAŁAŃ NA OBSZARZE FUNKCJONALNYM”**

PODSUMOWANIE

BIELSKO-BIAŁA, 2015

WPROWADZENIE

Charakterystyka procesu konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne projektu oparto o:

- Zarządzenie Nr ON.0050.3860.2014.BFE Prezydenta Miasta Bielska-Białej z dnia 25 Listopada 2014 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących analiz wykonalności zintegrowanych przedsięwzięć subregionalnych: „Analiza wykonalności zintegrowanego projektu pn.: Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego”; „Analiza wykonalności przedsięwzięć w zakresie zintegrowanego transportu publicznego na terenie Subregionu Południowego”; „Analiza wykonalności w zakresie zintegrowanego przedsięwzięcia ograniczenia niskiej emisji na terenie Subregionu Południowego” oraz projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego wraz ze Strategią Regionalnych Inwestycji Terytorialnych na lata 2014-2020” (działania realizowane w ramach projektu pn. „Program Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego/Plan Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych celem wzmocnienia współpracy między JST koniecznej do realizacji wspólnych działań na obszarze funkcjonalnym” dofinansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013).
- Uchwałę nr V/60/2007 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 20 lutego 2007 roku w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Miasta Bielska-Białej
- art. 5a ust. 1 i 2 oraz art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.).

Konsultacje rozpoczęły się w dniu 8 grudnia 2014 r. i trwały do dnia 30 grudnia 2014 roku, dodatkowo dla projektów z obszaru miasta na prawach powiatu Bielska-Białej uwagi można było składać w terminie do 9 stycznia 2015 r.

Dodatkowo również, na wniosek przedstawicieli organizacji społecznych, przesunięto godziny spotkań podsumowujących konsultacje społeczne. Spotkania te rozpoczynały się (zgodnie z sugestią mieszkańców) o godzinie 15.00, tak aby osoby zainteresowane, a na co dzień pracujące i uczące się miały możliwość uczestnictwa w tych spotkaniach.

Przeprowadzony proces konsultacji tworzonych dokumentów miał charakter wieloetapowy i realizowany był zarówno na poziomie subregionalnym, powiatowym, jak i gminnym.

Formy konsultacji społecznych w projekcie

W projekcie wykorzystano bierne i czynne formy konsultacji społecznych:

1. Forma bierna, w której prowadzona komunikacja była jednokierunkowa, to informacje na stronach internetowych Zamawiającego i interesariuszy oraz na platformie internetowej CyfrowaDemokracja.pl. Komunikacja jednokierunkowa miała głównie charakter informacyjny. Użycie tej formy komunikacji zapewniło ciągłość procesu prowadzenia konsultacji w terminie 21 dni.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz budżetu państwa

---

2. Forma czynna tzn. komunikacja dwukierunkowa, która miała charakter informacyjno-konsultacyjny i prowadzona była w sposób dedykowany.

Założenia procesu konsultacji społecznych

Proces konsultacji społecznych był realizowany równolegle na poziomie subregionalnym, powiatowym oraz gminnym.

W ramach procesu występowała komunikacja jedno i dwukierunkowa z zespołami i osobami zarówno biorącymi udział w projekcie opracowania dokumentów, jak i z konsultującymi zapisy.

Konsultacje prowadzone były w sposób bezpośredni - spotkania konsultacyjne oraz pośrednio za pomocą Internetu (platforma CyfrowaDemokracja.pl).

Platforma CyfrowaDemokracja.pl była dedykowana do informowania i prowadzenia konsultacji on-line dla szerokiego grona interesariuszy.

Dla potrzeb wnoszenia uwag przez Zamawiającego i beneficjentów / partnerów uruchomiono platformę Cyfrowy Menedżer.pl, poprzez którą swoje uwagi w sposób elektroniczny zgłaszał również Zamawiający i beneficjenci / partnerzy.

Przeprowadzono 8 bezpośrednich spotkań konsultacyjnych, na poziomie każdego z 3 powiatów (bielski, cieszyński, żywiecki) i w mieście na prawach powiatu Bielsku-Białej (po 2 spotkania: otwierające i zamykające konsultacje w każdej z poniższych lokalizacji).

Po każdym spotkaniu konsultacyjnym sporządzona została notatka, a po przeprowadzeniu całości konsultacji społecznych powstał raport stanowiący element realizowanych w projekcie analiz, przedstawiający wyniki konsultacji i informacje o zgłoszonych w procesie uwagach. Raport podzielony został na 4 części, każda z części dotyczy jednego z objętych analizą powiatów, raporty zostaną udostępnione społecznie w wersjach elektronicznych poprzez zamieszczenie ich na stronach internetowych Zamawiającego i koordynatorów powiatowych.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz budżetu państwa

Tabela 1 Lokalizacja i terminy spotkań konsultacyjnych

L.p.	Lokalizacja i typ spotkania	Termin spotkania
1.	Miasto Bielsko-Biała – Sala Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej (spotkanie otwierające)	8.12.2014 r.
2.	Miasto Bielsko-Biała - Sala Sesyjna Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej (spotkanie podsumowujące)	12.01.2015 r.
3.	Powiat Bielski – Sala Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej (spotkanie otwierające)	10.12.2014 r.
4.	Powiat Bielski – Sala Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej (spotkanie podsumowujące)	13.01.2015 r.
5.	Powiat Cieszyński – Sala Starostwa Powiatowego w Cieszynie (spotkanie otwierające)	11.12.2014 r.
6.	Powiat Cieszyński – Sala Starostwa Powiatowego w Cieszynie (spotkanie podsumowujące)	15.01.2015 r.
7.	Powiat Żywiecki – Sala Starostwa Powiatowego w Żywcu (spotkanie otwierające)	09.12.2014 r.
8.	Powiat Żywiecki – Sala Starostwa Powiatowego w Żywcu (spotkanie podsumowujące)	13.01.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne

Cele konsultacji społecznych

1. Poznanie opinii społecznej na temat procesu tworzenia i głównych kierunków opracowywanych dokumentów, w tym identyfikacja grup interesów i ich potrzeb związanych z tworzeniem dokumentów.
2. Zdiagnozowanie preferencji społecznych dla tworzonych dokumentów.
3. Zebranie szczegółowych uwag i wniosków od uczestników spotkań i konsultacji.
4. Konfrontacja rozbieżnych opinii uczestników konsultacji.
5. Zwiększenie poziomu świadomości uczestników konsultacji dotyczącej zróżnicowanych uwarunkowań stworzonych dokumentów.
6. Przekazanie informacji dotyczącej sposobów wnoszenia uwag, tworzenia i głównych kierunków dokumentów interesariuszom na spotkaniach bezpośrednich oraz za pośrednictwem Internetu.

Charakterystyka metod partycypacji

- Spotkania otwierające

Spotkania zorganizowano we współpracy z Zamawiającym i koordynatorami powiatowymi. Spotkania pozwoliły na zaprezentowanie celów projektu, harmonogramu, zakresu prac i udziału interesariuszy.

- Ogłoszenia, zaproszenia, plakaty

Ogłoszenia i artykuły umożliwiły dotarcie do informacji o projekcie. Były nośnikiem informacji o procesie uspołecznienia i możliwościach konsultowania dokumentów. Zaproszenia do udziału kierowane były do zainteresowanych drogą elektroniczną na stronach WWW Zamawiającego, koordynatorów i beneficjentów. Akcja została wsparta poprzez przekazanie plakatów i informacji do koordynatorów powiatowych, a przez tych do beneficjentów i społeczności lokalnych.

- Spotkania robocze

W spotkaniach brali udział przedstawiciele Zamawiającego i Wykonawcy. Spotkania odbywały się w trakcie trwania całego projektu. Spotkania miały na celu ustalenie najważniejszych kwestii w ramach projektu, bez których niemożliwe byłoby podjęcie kolejnych kroków. Spotkania robocze umożliwiły dyskusję nt. bieżących działań i rezultatów projektu. Ponadto możliwa była wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy uczestnikami spotkań, prezentacja argumentów za i przeciw przyjmowanym i odrzucanym rozwiązaniom.

Spotkania konsultacyjne

Spotkania konsultacyjne umożliwiły prowadzenie dyskusji, zbieranie opinii i wniosków w czasie ich trwania. W projekcie wykonano otwarte publiczne spotkania otwierające i zamykające konsultacje z reprezentantami społeczności lokalnych. Na spotkania zostali zaproszeni przedstawiciele reprezentujący różne grupy interesów. Podstawową częścią każdego spotkania konsultacyjnego była prezentacja merytoryczna Wykonawcy. Celem spotkania było uzyskanie opinii i uwag dotyczących opracowywanych analiz. Poza moderatorami w konsultacjach społecznych uczestniczyli eksperci dziedzinowi zaangażowani w projekt, przedstawiciele Zamawiającego, koordynatorów powiatowych i beneficjentów oraz strona społeczna.

Konsultacje on-line

Konsultacje, których prowadzenie odbywało się za pomocą Internetu. Każdorazowo na Platformie CyfrowaDemokracja.pl, będącej własnością Wykonawcy został opublikowany artykuł dotyczący przedmiotu konsultacji, do którego osoby ze wskazanych grup interesariuszy mogły wypowiadać się poprzez przyjęte dla danej konsultacji narzędzie - formularz zgłaszania uwag.

Opracowano raport z konsultacji społecznych (w załączeniu) zawierający informacje na temat: osób / podmiotów zgłaszających uwagi, zakresu i rodzaju uwag, a także informacji eksperckiej wskazującej czy uwaga została uwzględniona w analizie, a jeśli uwagi nie uwzględniono - została ona opatrzona wyjaśnieniem/uzasadnieniem ekspertów.

Dodatkowo w ramach analizy każdego z dedykowanych pomysłów - projektów w przypadku występowania uwag również sporządzono załączniki w postaci plików elektronicznych do poszczególnych analiz.

Raport z konsultacji społecznych projektu składa się z 4 części:

Część I: dotyczy projektów miasta na prawach powiatu Bielsko-Biała i obejmuje swoim zakresem uwagi i opinie wnoszone w ramach konsultacji społecznych do analiz zintegrowanych i dedykowanych z trzech obszarów:

„Analiza wykonalności zintegrowanego projektu pn.: Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego”;

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz budżetu państwa

---

„Analiza wykonalności przedsięwzięć w zakresie zintegrowanego transportu publicznego na terenie Subregionu Południowego”;

„Analiza wykonalności w zakresie zintegrowanego przedsięwzięcia ograniczenia niskiej emisji na terenie Subregionu Południowego”

oraz

uwagi do projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego wraz ze Strategią Regionalnych Inwestycji Terytorialnych na lata 2014-2020” (działania realizowane w ramach projektu pn. „Program Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego/Plan Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych celem wzmocnienia współpracy między JST koniecznej do realizacji wspólnych działań na obszarze funkcjonalnym” dofinansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013).

Raport zakończony został posumowaniem eksperckim.

Część II: dotyczy projektów z terenu powiatu bielskiego i obejmuje swoim zakresem uwagi i opinie wnoszone w ramach konsultacji społecznych do analiz zintegrowanych i dedykowanych z trzech obszarów:

„Analiza wykonalności zintegrowanego projektu pn.: Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego”;

„Analiza wykonalności przedsięwzięć w zakresie zintegrowanego transportu publicznego na terenie Subregionu Południowego”;

„Analiza wykonalności w zakresie zintegrowanego przedsięwzięcia ograniczenia niskiej emisji na terenie Subregionu Południowego”

oraz

uwagi do projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego wraz ze Strategią Regionalnych Inwestycji Terytorialnych na lata 2014-2020” (działania realizowane w ramach projektu pn. „Program Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego/Plan Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych celem wzmocnienia współpracy między JST koniecznej do realizacji wspólnych działań na obszarze funkcjonalnym” dofinansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013).

Raport zakończony został posumowaniem eksperckim.

Część III: dotyczy projektów z terenu powiatu cieszyńskiego i obejmuje swoim zakresem uwagi i opinie wnoszone w ramach konsultacji społecznych do analiz zintegrowanych i dedykowanych z trzech obszarów:

„Analiza wykonalności zintegrowanego projektu pn.: Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego”;

„Analiza wykonalności przedsięwzięć w zakresie zintegrowanego transportu publicznego na terenie Subregionu Południowego”;

„Analiza wykonalności w zakresie zintegrowanego przedsięwzięcia ograniczenia niskiej emisji na terenie Subregionu Południowego”

oraz

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz budżetu państwa

---

uwagi do projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego wraz ze Strategią Regionalnych Inwestycji Terytorialnych na lata 2014-2020” (działania realizowane w ramach projektu pn. „Program Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego/Plan Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych celem wzmocnienia współpracy między JST koniecznej do realizacji wspólnych działań na obszarze funkcjonalnym” dofinansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013).

Raport zakończony został posumowaniem eksperckim.

Część IV: dotyczy projektów z terenu powiatu żywieckiego i obejmuje swoim zakresem uwagi i opinie wnoszone w ramach konsultacji społecznych do analiz zintegrowanych i dedykowanych z trzech obszarów:

„Analiza wykonalności zintegrowanego projektu pn.: Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego”;

„Analiza wykonalności przedsięwzięć w zakresie zintegrowanego transportu publicznego na terenie Subregionu Południowego”;

„Analiza wykonalności w zakresie zintegrowanego przedsięwzięcia ograniczenia niskiej emisji na terenie Subregionu Południowego”,

oraz

uwagi do projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego wraz ze Strategią Regionalnych Inwestycji Terytorialnych na lata 2014-2020” (działania realizowane w ramach projektu pn. „Program Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego/Plan Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych celem wzmocnienia współpracy między JST koniecznej do realizacji wspólnych działań na obszarze funkcjonalnym” dofinansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013).

Raport zakończony został posumowaniem eksperckim.

Uwagi powtarzające się umieszczono w zestawieniu uwag jedynie raz.

Charakterystyka projektu

Projekt obejmował wykonanie analiz wykonalności w ramach przedsięwzięcia pn.: „Program Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego/Plan Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych celem wzmocnienia współpracy między JST koniecznej do realizacji wspólnych działań na obszarze funkcjonalnym”.

Przedmiotem zamówienia było wykonanie trzech opracowań pn.:

1. „Analiza wykonalności zintegrowanego projektu pn.: *Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego*” wraz z załącznikami, tj. 35 analizami wykonalności dla poszczególnych przedsięwzięć wchodzących w skład projektu zintegrowanego.
2. „Analiza wykonalności przedsięwzięć w zakresie zintegrowania transportu publicznego na terenie Subregionu Południowego” wraz z załącznikami, tj. 20 analizami wykonalności dla poszczególnych przedsięwzięć wchodzących w skład projektu zintegrowanego oraz raportem z badań ruchu pasażerskiego na terenie subregionu południowego.
3. „Analiza wykonalności w zakresie zintegrowanego przedsięwzięcia ograniczenia niskiej emisji na terenie Subregionu Południowego” wraz z załącznikami, tj. 106 analizami wykonalności dla poszczególnych przedsięwzięć wchodzących w skład projektu zintegrowanego.

Analizie w ramach konsultowanych prac poddano pomysły na przedsięwzięcia, zgłaszane przez Zamawiającego i Partnerów - Beneficjentów. Przedsięwzięcia zgłaszane były w formie kart projektów i znajdowały się w fazie przedwstępnej / koncepcyjnej. Oznacza to, iż niniejsze przedsięwzięcia (w zdecydowanej większości) nie posiadają dokumentacji środowiskowej, technicznej, niezbędnych uzgodnień i pozwoleń.

Wyniki analiz i rekomendacje stanowią wskazówki do dalszej pracy nad analizowanymi przedsięwzięciami, celem wypracowania ostatecznych wersji projektów, które docelowo będą zgłaszane do dofinansowania w ramach RPO WSL 2014-2020.

Analizy wskazują możliwości wdrożenia i realizacji na terenie obszaru funkcjonalnego trzech przedsięwzięć o charakterze zintegrowanym. Zakres analiz obejmuje aspekty prawne, instytucjonalne, techniczne, środowiskowe oraz ekonomiczne planowanych inwestycji. Dokumenty prezentują zasadność realizacji przedsięwzięć o charakterze zintegrowanym przy jednoczesnym wskazaniu najkorzystniejszych rozwiązań techniczno - organizacyjnych oraz przedstawiają ich wykonalność w aspekcie finansowym, instytucjonalnym, prawnym i środowiskowym. Analizy zawierają elementy związane z wariantowaniem inwestycji.

PODSUMOWANIE

Poniżej przedstawiono główne / kluczowe wnioski wynikające z konsultacji społecznych, a odnoszące się do poszczególnych analiz:

1. „Analiza wykonalności zintegrowanego projektu pn.: *Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego*”;
2. „Analiza wykonalności przedsięwzięć w zakresie zintegrowania transportu publicznego na terenie Subregionu Południowego”;
3. „Analiza wykonalności w zakresie zintegrowanego przedsięwzięcia ograniczenia niskiej emisji na terenie Subregionu Południowego”.

„Analiza wykonalności zintegrowanego projektu pn.: *Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego*”;

Dla wszystkich uwag zgłoszonych podczas konsultacji społecznych, dotyczących rewitalizacji nadbrzeży, przygotowano odniesienia. Do najważniejszych z nich, najczęściej się powtarzających należy zaliczyć następujące sformułowania:

- Planowane działania nie przyczynią się do realizacji celu, jakim jest „ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej”, nie spełniają zapisów RPO, a wręcz będą miały negatywny wpływ na bioróżnorodność na obszarze projektu.
- Rekomendacje środowiskowe są mało precyzyjne, zachodzi obawa o dowolność ich interpretacji przez samorządy.
- Projektowane oświetlenie będzie powodować nadmierne zanieczyszczenie świetlne terenu zadrzewionego i wywierać negatywne oddziaływanie na gatunki zwierząt bytujące/migrujące na omawianym terenie poprzez ograniczenie możliwości penetracji terenu.
- Brak zalecenia budowy ścieżek bez korytowania i bez krawężników celem uniknięcia zniszczeń w systemach korzeniowych drzew.
- Roboty umocnieniowe ograniczyć tylko do miejsc, gdzie w sposób bezpośredni zagrożona jest infrastruktura techniczna (przyczółki mostów i drogi biegnące w bezpośrednim sąsiedztwie cieków).
- Z pracami maksymalnie odsunąć się od brzegów rzeki zostawiając jak najszerszą przestrzeń (to tak naprawdę jest kluczowe).
- Absolutnie nie wchodzić z pracami w koryto rzeki.
- Wybrane prace wyłączyć z projektu i wykonać ze środków własnych Beneficjenta ze względu na brak związku z poprawą bioróżnorodności.

Wnioski:

- Wobec dużego zainteresowania projektem społeczność lokalnej zaleca się kontynuowanie konsultacji społecznych w kolejnych etapach prac nad pomysłami / przedsięwzięciami. Wyłonieni zgodnie z Pzp Wykonawcy dokumentacji projektowych, w ramach zamówień

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz budżetu państwa

---

powinni zostać zobowiązani do skonsultowania zakresu projektu z mieszkańcami (społecznością lokalną).

- Analizę dostosowano do wersji 7.0 RPO WSL 2014-2020. Zgodnie z zapisami wersji 7.0 projektu RPO WSL „Celem interwencji jest także „... rozwój infrastruktury związanej z właściwym ukierunkowaniem ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo – służącej tym samym wyeliminowaniu presji ruchu turystycznego na obszary i gatunki chronione”. Z tego powodu jednym z zaleceń ekspertów jest wykonanie w pierwszym kroku inwentaryzacji przyrodniczej, jako podstawowego dokumentu, który pozwoli ocenić jakie gatunki chronione występują na obszarze związanym z projektem i czy zaplanowane w projekcie działania w wystarczający sposób zmniejszą presję na gatunki chronione. Inwentaryzacja pozwoli również na weryfikację zakresu projektu i wartości założonych wskaźników.
- Nie jest możliwe podanie bardziej precyzyjnych rekomendacji środowiskowych bez przeprowadzenia pełnej inwentaryzacji przyrodniczej, co też zostało zalecone dla wszystkich przedsięwzięć dotyczących rewitalizacji nadbrzeży i stanowić powinno punkt wyjścia do dalszych prac nad projektami.
- Dla wszystkich projektów rekomenduje się katalog zaleceń środowiskowych, do głównych z nich należą:

1. Zachowanie istniejących zadrzewień.

Warunek ten jest niezbędny, aby zachować ekonomikę projektów. W większości przypadków ochrona zadrzewień zwiększa bioróżnorodność terenu. Niebagatelny jest też fakt, że coraz częściej mieszkańcy i grupy aktywistów ekologicznych domagają się zaniechania wycinki. Dzięki takiemu zaplanowaniu działań, aby uniknąć wycinki - unika się również kosztownych opóźnień związanych z protestami społecznymi.

2. Zaniechanie dalszej regulacji brzegów cieków/zbiornika.

Zazwyczaj działania związane z regulacją brzegów wód powodują zmniejszenie się bioróżnorodności. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW) i wynikającymi z niej aktami prawnymi prawa krajowego nie można pogarszać stanu wód, a regulacja - w świetle RDW jest właśnie pogorszeniem stanu.

3. Zaplanować obsadzenie obszarów nadrzecznych roślinnością rodzimych gatunków, lokalnego pochodzenia, pozyskanych z materiału genetycznego pochodzącego z odległości nie większej niż 25 km od obszaru projektowego.

Ochrona bioróżnorodności to również ochrona różnorodności genetycznej w obrębie jednego gatunku. Dzięki stosowaniu gatunków rodzimych, miejscowego pochodzenia - mamy szansę uniknąć podobnych katastrof, jak np. zamieranie lasów świerkowych w Beskidach, gdzie sadzono właśnie drzewa obcego, nie miejscowego pochodzenia. Miejscowe, zasiedziałe populacje zazwyczaj są lepiej dostosowane do lokalnych warunków środowiskowych.

4. W wypadku wykonania oświetlenia obiektów - stosować wyłącznie oprawy lamp z ULOR=0, o zerowej emisji do górnej półsfery. Maksimum emisji musi przypadać na światło żółte i zielone (długości fali w zakresie 520-600 nm) o widmie ciągłym; Zaleca się zastosować zasilanie fotowoltaiczne.

Dzięki takiemu działaniu minimalizujemy presję na przyrodę części inwestycyjnej projektu. Ma ono wpływ na wykorzystanie przez dzikie zwierzęta przestrzeni - przede wszystkim korytarzy migracyjnych, które siłą rzeczy przebiegają terenami nadrzecznymi. Zmniejszanie zanieczyszczenia światłem nocnego krajobrazu ma również niebagatelny wpływ na nasze zdrowie. Stwierdzono jego wpływ na częstość występowania raka piersi, podejrzewa się również o zwiększanie prawdopodobieństwa raka prostaty czy cukrzycy.

5. Z uwagi na jesienny okres audytu nie zaobserwowano występowania gatunków chronionych czy przyrodniczo cennych. Jednakże nie wyklucza się ich obecności. W obszarze planowanych inwestycji wykonać inwentaryzację przyrodniczą, a w razie konieczności dalszą waloryzację przyrodniczą.

Szczegółowe zbadanie stanu fauny i flory powinno stanowić jeden z elementów powstawania poszczególnych projektów, dlatego też w przypadku analizowanych przedsięwzięć rekomenduje się wykonanie nadzorów przyrodniczych.

6. Dokonać inwentaryzacji przyrodniczej wraz ze szczegółową inwentaryzacją występowania i rozmieszczenia gatunków ekspansywnych, obcych i inwazyjnych.

Jest to podstawa wszelkich działań związanych z ochroną przyrody i bioróżnorodności. Aby podjąć działania należy określić co chcemy chronić i w jaki sposób. Bez szczegółowej inwentaryzacji - nie da się odpowiedzieć na te fundamentalne pytania, które mają podstawowe znaczenie dla konstruowania i realizacji projektu.

7. Wyniki inwentaryzacji oraz waloryzacji przyrodniczych włączyć do procesu projektowania zadań inżynierskich, edukacyjnych itp.

8. Prace projektowe powinny mieć charakter zintegrowany, powinny być realizowane przez zespoły złożone z architektów / projektantów oraz ekspertów z zakresu ochrony przyrody / z doświadczeniem w zakresie wykonywania inwentaryzacji i nadzorów przyrodniczych. Zintegrowanie prac i prowadzenie ich poprzez rekomendowane zespoły pozwoli na efektywne i terminowe przygotowanie do realizacji. Wykonawcy poszczególnych projektów w ramach realizowanych zamówień (prac inwentaryzacyjno – projektowo - nadzorczych) powinni zostać zobowiązani przez Zamawiających (Beneficjentów) do skonsultowania zakresu projektu z mieszkańcami (społecznością lokalną).

9. Włączenie w projekt mechanicznego usuwania i niszczenia roślin inwazyjnych – są one jedną z głównych przyczyn zmniejszania się bioróżnorodności w zbiorowiskach roślinnych i wśród zwierząt. Z uwagi na bardzo bliskie sąsiedztwo cieków w procesie usuwania i niszczenia roślin inwazyjnych zabrania się używania herbicydów.

Obecnie w regionie i w całej Europie jest coraz mocniej zauważany problem zarastania zbiorowisk roślinnością inwazyjną. Uważa się wręcz, że gatunki inwazyjne są jedną z głównych przyczyn zanikania bioróżnorodności, jak i coraz większych strat w gospodarce.

10. Wykonanie "hotelu dla owadów" budek dla ptaków, nietoperzy i sztucznych schronień dla innych zwierząt. Działanie to ma szczególne znaczenie - tworzy siedliska zastępcze w miejsce tych zniszczonych przez ludzką działalność. Pozwala koegzystować innym gatunkom wokół nas.
11. Szczegółnej opiece poddać duże i stare drzewa dziuplaste.

Sadząc młode drzewa w miejsce usuniętych starych - nie jesteśmy w stanie w pełni zrekompensować utraty siedlisk dla gatunków związanych cyklami życiowymi z dojrzałymi drzewami. Np. na młodym drzewie nie założą gniazd ptaki, nie przejdą cyklu rozwojowego tak cenne owady, jak pachnica dębowa. Pomimo nasadzenia kilku młodych w miejsce wyciętego starego drzewa, poziom bioróżnorodności w terenie obniży się, trzeba będzie podjąć dodatkowe działania kompensujące, co w efekcie obniży ekonomikę przedsięwzięcia.
12. Zaprojektowanie, utworzenie i utrzymanie niewielkich zbiorników odpowiednich dla życia i rozmnażania się płazów i owadów związanych z wodą.

Ekosystemy małych zbiorników wodnych są jednymi z najbardziej zagrożonych przez cywilizację. Nieustannie zmniejsza się ich liczba poprzez osuszanie, zasypywanie, czy przekształcanie w betonowe zbiorniki. Taki stan rzeczy powoduje stałe obniżanie się bioróżnorodności. Działania proponowane w tym punkcie mają za zadanie odwrócić te trendy.
13. Przemysłuć likwidację tzw. stawów przepływowych (przegród poprzecznych na cieku) i przywrócić rzeki naturze. Jest to zgodne z zaleceniami Best Practices on flood prevention, protection and mitigation (Komisja Europejska 25 IX 2003) które zaleca usuwanie zbędnej infrastruktury w korytach rzek – działanie takie mogłoby zostać zrealizowane w ramach odrębnych komplementarnych projektów realizowanych przez zarządców cieków lub/i we współpracy beneficjentów z zarządcami cieków.
14. Mocniejsze wyeksponowanie eko-edukacyjnej roli tras dydaktyczno-rekreacyjnych, opracowanie zwartej koncepcji wraz z urządzeniami edukacyjnymi – dydaktycznymi - rekreacyjnymi wchodzącymi w interakcję z użytkownikami.

Dużym mankamentem większości przedłożonych do analizy pomysłów na projekty jest niedoprecyzowany element eko-edukacji. W znaczący sposób można poprawić jakość projektu opracowując szczegółowe koncepcje eko-edukacyjne dla poszczególnych projektów. Opracowanie koncepcji powinno być zintegrowane z pozostałymi pracami projektowymi dotyczącymi dokumentacji technicznej i przyrodniczej.
15. Zaprojektowanie tras dydaktyczno-rekreacyjnych, tak aby ich przebieg i zastosowane materiały w jak najmniejszym stopniu ingerowały w środowisko.
16. Dla budowy nowych tras dydaktyczno-rekreacyjnych, proponuje się nawierzchnie szutrowo-żwirowe lub wykonanie tras przy użyciu wodno-przepuszczalnych materiałów.

Są to nawierzchnie tak przyjazne dla fauny, jak i dla drzew. Nie są to jedyne rodzaje przyjaznej dla środowiska nawierzchni, jednak inne propozycje są znacznie droższe, tym samym przedstawiają gorszą relację ceny do jakości.

17. Na potencjalną lokalizację wyposażenia obszaru w małą architekturę rekomenduje się tereny otwarte, niezadrzewione oraz te, dla których wyniki inwentaryzacji oraz waloryzacji przyrodniczych nie wskazują potrzeb szczególnej ochrony.

Taki sposób realizacji działań pozwoli na uniknięcie niepotrzebnego wycinania drzew i krzewów, a tym samym ograniczy negatywne oddziaływanie fazy realizacji i eksploatacji na stan środowiska naturalnego.

18. W konstrukcji mostów, kładek i przyczółków (jeśli będą występować w projektach) zaprojektować i wykonać nisze, w których mogłyby gnieździć się ptaki.

Dzięki temu powstaną kolejne miejsca do zasiedlenia przez ptaki, tym samym podnosząc wartość przyrodniczą projektu.

19. W przypadku budowy lub przebudowy istniejących kładek i mostów zaprojektować konstrukcje jednoprzęsłowe niekiedy również z oddaleniem przyczółków od nurtu cieku.

Wynika to z logiki ochrony przeciwpowodziowej - takie konstrukcje są znacznie bardziej odporne i stwarzają mniejsze ryzyko spiętrzenia wody powodziowej.

20. Zaleca się, aby w godzinach późnonocnych (od 23.00 do 5.00) lampy były całkowicie wyłączone.

21. Dla potrzeb budowy ścieżek, w miejscach kontaktu nawierzchni z systemem korzeniowym drzew (w praktyce w odległości rzutu poziomego korony drzewa) nie wykonywać korytowania i nie stosować krawężników - w celu minimalizowania zniszczeń w systemach korzeniowych.

29 grudnia 2014 r. Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 139/6/V/2014 został przyjęty Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, zatwierdzony przez Komisję Europejską 18 grudnia 2014 r. Zatwierdzony dokument nie wnosi zmian do Priorytetu Inwestycyjnego 6d: Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę, w stosunku do wersji 7.0. Jednakże stanowisko Komisji Europejskiej podkreśla, że wzmocnione mechanizmy ochrony różnorodności biologicznej w regionie powinny być głównym celem projektu.

Powyższe znalazło potwierdzenie w ustaleniach ze spotkania roboczego, które odbyło się dnia 16 stycznia 2015 r. w Katowicach w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, w sprawie projektu kluczowego pn. „Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego”.

W trakcie spotkania przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego przekazali przedstawicielom subregionu południowego informacje nt. projektu „Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnych rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego” najważniejsze ustalenia z Komisją Europejską na temat kwalifikowalności ww. projektu w ramach RPO WSL 2014-2020. Zgodnie z informacjami przekazanymi w trakcie spotkania projekt może być realizowany w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz budżetu państwa

---

i zieloną infrastrukturę, osi priorytetowej V Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów RPO WSL 2014-2020.

Celem działań projektowych powinno być również zmniejszenie presji na środowisko naturalne poprzez wzrost udziału obszarów chronionych w powierzchni obszarów ogółem, a także zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych, gdyż wskaźnikiem rezultatu strategicznego Programu jest „Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem” – zakładamy wzrost z 22,2% do 22,5%.

Rezultatem zaplanowanych przedsięwzięć powinna być ochrona zasobów naturalnych regionu i ochrona obszarów cennych przyrodniczo (poprzez uporządkowanie i ograniczenie negatywnego oddziaływania ruchu turystycznego), służących ochronie różnorodności biologicznej, w tym także przywróceniu właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków.

Projekt musi być przygotowany w taki sposób, aby uwzględniał kompleksowe, ponadlokalne podejście do poprawy ochrony różnorodności biologicznej oraz charakteryzował się istotnym wkładem przy realizacji osi priorytetowej V, w tym przyspieszenia i intensyfikacji wystąpienia jego częściowych i docelowych efektów, czyli wskaźników produktu i rezultatu.

Zakres przedsięwzięcia musi wpisywać się w jeden z poniższych typów projektów:

- ✓ Kompleksowa ochrona, poprawa i odtwarzanie stanu siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków
- ✓ Zwalczanie rozprzestrzeniania się i eliminowania obcych gatunków inwazyjnych
- ✓ Budowa, modernizacja i wyposażenie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej lub ochrony różnorodności biologicznej wraz z prowadzeniem kampanii informacyjno-edukacyjnych
- ✓ Ochrona przyrody poprzez zmniejszenie presji ruchu turystycznego za pomocą budowy infrastruktury użytku publicznego.

Mając na względzie wnioski z przeprowadzonych analiz, stanowisko Komisji Europejskiej, jak również Instytucji Zarządzającej RPO WSL, a przede wszystkim cel priorytetu, w ramach którego planuje się realizację projektów – istnieje potrzeba weryfikacji zakresu projektu. Dalsze prace nad projektem powinny doprowadzić do wypracowania takiej koncepcji, która zaspokoi oczekiwania beneficjentów ostatecznych zarówno w sferze niezbędnej infrastruktury społecznej, jak i wymaganych wskaźnikach przyrodniczych.

Rekomenduje się przygotowanie przedsięwzięcia poprzez następujące działania:

1. Inwentaryzacje przyrodnicze obszarów projektu.
2. Wypracowanie zakresu projektu (wraz z koncepcją eko-edukacyjną), we współpracy z przyrodnikami, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz mieszkańców (rad osiedli).
3. Opracowanie projektu - dokumentacji technicznej wraz z uzyskaniem niezbędnych uzgodnień.
4. Przygotowanie studium wykonalności projektu.

„Analiza wykonalności przedsięwzięć w zakresie zintegrowania transportu publicznego na terenie Subregionu Południowego”;

Dla wszystkich uwag zgłoszonych podczas konsultacji społecznych, dotyczących zintegrowanego transportu publicznego przygotowano odniesienia, do najważniejszych z nich, najczęściej się powtarzających należy zaliczyć następujące sformułowania:

- Konieczność wzmocnienia roli transportu kolejowego w subregionie jako podstawowego spoiwa transportu publicznego, w tym rewitalizacja linii kolejowej nr 190 relacji Bielsko-Biała – Cieszyn;
- Konieczność integracji transportu w subregionie południowym, wprowadzenie nowych połączeń;
- Dostosowanie zapisów do nowszej wersji RPO WSL (7.0).

Wnioski:

- Brak możliwości uzyskania dofinansowania na transport kolejowy w ramach RIT subregionu południowego 2014-2020, ograniczenia finansowe (koszt jednego składu ponad 12 mln zł), Ograniczenia finansowe na etapie eksploatacji (koszt dostępu do infrastruktury, szkolenie maszynistów etc.), Ograniczenia techniczne w infrastrukturze (odcinek jednotorowy), Brak efektów skali (konieczność zapewnienia dużej rezerwy taboru i drużyny),
- Spodziewana rosnąca aktywność wojewódzkiego organizatora przewozów kolejowych,
- Właścicielem torów jest PKP PLK S.A., które muszą przeprowadzić inwestycje w zakresie rewitalizacji linii.
- Podejmowanie działań w zakresie integracji transportu publicznego w subregionie południowym poprzez :
  - Działania inwestycyjne (zakup taboru, systemy informacji pasażerskiej, centra przesiadkowe, systemy rowerów publicznych itd.).
  - Działania pozainwestycyjne (synchronizacja rozkładów jazdy, współdzielenie systemów informatycznych, rozliczenia między gminami, zintegrowane systemy taryfowo-biletowe).
- Niezbędna jest (docelowo) integracja transportu kolejowego z transportem autobusowym i rowerowym. Integracja z PKP. Podstawowym spoiwem systemu transportu publicznego w subregionie południowym powinien być transport kolejowy, utrudniać to może zdegradowana infrastruktura oraz ograniczone połączenia kolejowe.
- Należałoby doprowadzić do podziału zadań przewozowych pomiędzy poszczególne podsystemy w sposób optymalny, tj. tak, aby komunikacja autobusowa nie konkurowała z koleją, lecz ją uzupełniała.
- Brak środków / ograniczone środki na późniejszą eksploatację obiektów infrastrukturalnych, systemów, pojazdów wynikający m.in. ze spadającej liczby pasażerów, którą zadaniem projektu jest zatrzymać.
- Wśród podstawowych rekomendowanych parametrów nabywanego taboru są:

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz budżetu państwa

---

- Moc silnika nie mniejsza niż 340 KM (dopuszczalna mniejsza dla pojazdów o mniejszej pojemności) – przede wszystkim dla zapewnienia odpowiedniego parametru przyspieszenia podczas ruszania z przystanków oraz na skrzyżowaniach,
  - Unifikacja techniczna (w ramach każdego z projektów) – dla zmniejszenia pracochłonności czynności utrzymaniowych w zajezdniach oraz kosztów magazynu części zamiennych,
  - Wyposażenie pojazdów w LEDowe oświetlenie do jazdy dziennej,
  - Klimatyzacja przestrzeni pasażerskiej,
  - Standaryzacja aranżacji wnętrza,
  - Wyposażenie w routery bezprzewodowego dostępu do Internetu,
  - Fotele typu półmiękkiego – w przypadku autobusów ponadlokalnych, nabywanych dla potrzeb komunikacji powiatowej, zasadne jest zastosowanie podwyższonych oparcí dla wygodniejszej jazdy,
  - System informacji pasażerskiej głosowej i wizualnej, informujący o bieżącym położeniu pojazdu, kierunku ruchu oraz najbliższych przystankach,
  - Integrację systemu informacji pasażerskiej poprzez wskazywanie możliwości przesiadek,
  - Komplet wyświetlaczy zewnętrznych, przy czym wskazane jest zainstalowanie dodatkowego wyświetlacza kierunkowego na tylnej sekcji autobusów przegubowych,
  - Dodatkowe wyświetlacze wskazujące numer linii, zainstalowane bezpośrednio przy drzwiach kierowcy, na wysokości ok. 1,50 metra (z myślą o osobach niedowidzących).
  - Wszystkie autobusy powinny być dostępne dla osób niepełnosprawnych,
  - W przypadku taboru o długości 10 metrów i więcej zaleca się nabywanie pojazdów bez stopni poprzecznych na całej długości podłogi oraz dostęp bezstopniowy we wszystkich drzwiach, dla pojazdów krótszych dopuszczalne jest zastosowanie takich rozwiązań, które wymuszają wznios poziomu podłogi w tylnej części autobusu,
- Poprawa ergonomii, np.: systemy umożliwiające podjazd autobusu do samego krawężnik,
  - Projektując (na etapie projektu budowlanego lub programu funkcjonalno-użytkowego) konkretne rozwiązania warto także pomyśleć o kosztach późniejszej ich eksploatacji. Zastosowanie instalacji poprawiających parametry energetyczne może przyczynić się do niższych wydatków w późniejszym okresie,
  - Komplementarność powinna być charakterystyczną cechą tworzenia infrastruktury rowerowej,
  - Kluczowym zagadnieniem w zakresie stworzenia zintegrowanego systemu informacji pasażerskiej jest wzajemne porozumiewanie się wszystkich podmiotów w zakresie wypracowywanych standardów informatycznych przekazywanych pomiędzy urządzeniami peryferyjnymi informacji.

„Analiza wykonalności w zakresie zintegrowanego przedsięwzięcia ograniczenia niskiej emisji na terenie Subregionu Południowego”.

Dla wszystkich uwag zgłoszonych podczas konsultacji społecznych, dotyczących przedsięwzięć ograniczenia niskiej emisji przygotowano odniesienia. Do najważniejszych z nich, najczęściej się powtarzających należy zaliczyć następujące sformułowania:

- Poprawa wartości wskaźników efektywności energetycznej, zgodnie z opracowanymi audytami energetycznymi,
- Dostosowanie wskaźników oraz pozostałych zapisów do nowszej wersji RPO WSL (7.0),
- Uwagi w zakresie kwalifikowalności oraz zakresu rzeczowego projektów (w tym propozycje zmiany zakresu rzeczowego),
- Poprawa zapisów dotyczących występowania ewentualnej pomocy publicznej,
- Uwagi stylistyczne i porządkowe.

Wnioski:

- Konieczność przestrzegania uwarunkowań konserwatorskich (możliwość ograniczenia zakresu projektów / ograniczenia lub braku kwalifikowalności);
- Wysokie prawdopodobieństwo braku kwalifikowalności projektów obejmujących obiekty administracji samorządowej np. urzędy gmin;
- W przypadku stwierdzenia bytowania gatunków chronionych niezbędne jest wykonanie inwentaryzacji przyrodniczych i nadzorów przyrodniczych w ramach poszczególnych projektów wchodzących w skład przedsięwzięcia zintegrowanego. Należy również w projektach uwzględnić konieczność kompensacji;
- Regulacja aspektów własnościowych (projekty dotyczące oświetlenia);
- Szczegółowe zakresy projektów i rozwiązania techniczne – konieczność dostosowania do szczegółowych wytycznych ostatecznej wersji RPO WSL 2014-2020.

Dla wszystkich konsultowanych przedsięwzięć zdefiniowano zarówno zalecenia szczegółowe, jak i ogólne. W ramach niniejszych zaleceń uwzględniono również uwagi wynikające z procesu konsultacji społecznych.